

## תרומה \*

כולל מינים רבים שהם המנורה והשלחן והמזבח וחולתם כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש, וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק.

והיינו שדעת הרמב"ם היא, כי עשיית כלי המקדש אינה מצוה בפ"ע כ"א חלק במצות בנין בית המקדש.

הרמב"ן, חולק עליו וכותב, ולא הוכשר בעיני הטעם שכתב בו הרב שאמר שהם חלקים מחלקי המקדש, לפי שאין הכלים חלק מן הבתים אבל הם שתיים מצות ואינן מעכבות זו את זו ומקריבין בבית אעפ"י שאין בו כלים אלו (וממשיך) ולכן אצלי עשיית הארון והכפורת לשום שם העדות תמנה מצוה בפ"ע. ומה שעשיית ה' שלחן ומזבח ומנורה לא תמנה מצוה בפ"ע לפי"ד הרמב"ן — הוא מפרש הטעם, מפני שנצטוונו לשום לחם לפני ה' תמיד וצוה אותנו בהכשר העבודה הזאת שהיא לשום אותו ב' שלחן מתואר כן ושיסודר לנו שתהי' הדלקה הזו במנורה של זהב משקלה וענינה כן וכן, והנה הם תשמישי קדושה.

ב. והנה בשוב דעת הרמב"ם כתב המג"א, ד"אף שהם אינם מעכבים העבודה בביהמ"ק על זה לא ימנע מהיותם חלקים שהרי כמה דברים יש שאינם מעכבים דבר אחר והם חלקים \*

לי מקדש שהביא, הוא לכל הזמנים — ראה קרית ספר שם.

(4) בהשגות למהמ"צ מ"ע לג.

(5) בטהמ"צ שם.

(6) וכסברא זו כתב גם במג"ח (שם): אך באמת יש הרבה דיני מצוה שאין מעכבין

א. מהכתוב „ועשו לי מקדש וגו'“ הנאמר בפרשתנו יליף הרמב"ם, מצות עשה „שציונו לבנות בית ה' בחירה לעבודה בו יהי' ההקדשה והב' ערת האש תמיד, ואילו תהי' ההליכה והעלי' לרגל כו' והוא אמרו ית' ועשו לי מקדש“ (וממשיך) „שזה הכלל

(\*) וסיום מס' מדות.

(1) כה, ח.

(2) סהמ"צ מ"ע כ. וראה שם שרש יב. רמב"ם ריש הל' ביה"ב. ועד"ו הוא כחינוך מצוה צה.

(3) ראה כס"מ הל' ביהב"ח שם דהסמ"ג (מ"ע קסג) כתב דלמדין מהכתוב (ראה יב, יא) והי' המקום אשר יבחר ה"א גו' (שהוא בסנה' כ, ב). ולא רצה לומר שהי' מצוה היא ועשו לי מקדש (כהרמב"ם) משום דהוא קרא במשכן שבמדבר מיירי\*, ולהרמב"ם משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום בין למשכן שבמדבר בין לשילה וגוב ובצעון בין לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדש ולא ועשו לי משכן\*\*. ובברית משה לסמ"ג (שם) כתב שגם לדעת הסמ"ג למדין מפסוק דילן, וכבר העירו שכובר הרמב"ם (שלבנות ביהב"ח נא' בפ' סוק ועשו לי מקדש) מפורש בתנחומא תצא יא. פסיקתא דר"ב פ"ג. ועד"ו בסדר עולם ספ"ו.

ומש"כ בלח"מ ריש הל' מלכים שגם לדעת הרמב"ם ועשו לי מקדש קאי על משכן שבמדבר „וכי היכא דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דביהב"ח היא מצוה“, צ"ע שהרי מנה המצוה מפסוק דילן במנין המצות, והרי אינו מונה במנין המצות רק מה שנוגע לדורות. וגם מפשטות לשונו בל' ביהב"ח „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כי לא באתם כו'“, מוכח שהפסוק ועשו

(\*) עד"ו כתב בקנאת סופרים למ"ע כ'.

(\*\*) וראה עד"ו באוה"ח כאן. וראה גם קנאת סופרים שם.

ויש שהוסיפו לבאר<sup>11</sup> ששורש מח- לקותם של הרמב"ם והרמב"ן היא פלוגתת התנאים במס' שקלים<sup>12</sup>; "השלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת מעבין את הקרבנות" דברי ר"מ, וחכמים אומרים אין לך מעבב את הקרבן אלא הכיור והכן בלבד<sup>13</sup>. והיינו, שהרמב"ם ס"ל כר"מ שהכלים מעבבין את הקרבן ובמילא שהם "כלם מחלקי המקדש" שהוא כולל הבית והכלים כאחד. והרמב"ן ס"ל כחכמים, שאין הכלים מעבבים, ומוזה ש"אין הכלים חלק מן הבתים"<sup>14</sup>.

אמנם גם בזה קשה: (א) שהרמב"ם יפסוק כר"מ שהיא דעת יחידאה<sup>15</sup>

קרבנות אף שלא הי' בו ארון וכפורת, אבל (א) הראי' היא רק בנוגע לארון ולא בנוגע כל הכלים (וראה כלי חמדה ר"פ פקודי). (ב) גם בנוגע לארון הראי' היא רק למי שס"ל דקדושה ראשונה לא קדשה לעת"ל ולא לדעת הרמב"ם שס"ל דקדושה לעת"ל (נסמן בהערה 18) — כמו שכתב שם בעצמו. וראה כל"ח פ' תרומה. ג) הרמב"ם בסה"מ מ"ע כ' במנותו הכלים לא הוכיר ארון. וראה הל' ביהב"ח רפ"ד. וראה לקמן הערה 24.

(11) ראה צפ"ע על הרמב"ם (בתחלתו) במנין המצות מ"ע כ. צפ"ע מהדו"ת ע"ג ב"ד (הובא בהערה בצפ"ע עה"ת (תרומה ע' קמו. ואתחנן ע' ל. וראה שם בפנים ע' כט"ל). וראה בהנסמן לקמן הערה 39.

(12) פ"ר ה"ב.  
(13) שאסור להקריב קרבן אם אין אלו במקומו — כ"פ בקה"ע, פנ"מ, תק"ח. ובי' קה"ע שם מוסיף: ויותר נראה שאסור להקריב עליהן קרבן כנוון לחם הפנים על השלחן כו'.

(14) לגירסת הפ"מ וקה"ע. וראה תק"ח והגהות הגר"א ונה"ש שם.  
(15) ובשלשון הרצובי (מהדו"ת שם): "אם המשכן עם כליו הוא מציאות אחת אשר יש שם הרבה פורטים, או כל דבר דובר הוי מציאות בפ"ע".

(16) בדוחק י"ל שס"ל כן, משום שכן

כמו התכלת והלבן שאינם מעבבים זאי' וכל אחד מהם הוא חלק ממצות ציצית".

אמנם עדיין לא נתבאר בזה די הצורך (וכמו שכבר הקשו עליו<sup>16</sup>). כי אין ראיתו מתכלת ולבן דוגמא לגדו"ד, שהרי הרמב"ם עצמו כתב<sup>17</sup> גבי תכלת ולבן, כי בדברים שאינם מעבבים זאי' "העולה במחשבה... שיהי' כל חלק מצוה בפ"ע (וכן — בלבן ותכלת)... ולוא מה שמצאנו להם לשון מבואר והי' לכם לציצית מצוה אחת... ש"אפילו החלקים שאין מעבבין זאי' פעמים יהיו מצוה אחת כשיהי' הענין אחד". וא"כ בגדון הבית והכלים שלא נמצא לשון מבואר (וחלוקים זמ"ז — שלא בערך החילוק דחוטי תכלת ולבן) צ"ל שתי מצות מאחר שאין מעבבין זאי'.

אמנם זהו לפי השיטה בדעת הרמב"ם שהבית והכלים אינם מעבבים זאי'. אבל יש מפרשים<sup>18</sup> דהרמב"ם ס"ל שכלי מקדש אלו ה"ה חלק הבית לעיכובא, שבלעדם לא יקרא מקדש והם מעבבים מלהיות מקריבין בו<sup>19</sup>.

א"כ אפשר שהוא מדיני מצוה זו ומ"מ אינו מעבב. אבל לא כתב כן בדעת הרמב"ם (ראה לקמן הערה 40). וכתב דהסברא נותנת דהכלים הללו לאו מדיני מצות של עשיית מקדש, אלא (כמ"ש הרמב"ם) שהמנורה היא ממצות הדלקת הנרות כו' עיי"ש.

(7) בביאור לרי"ף פערלא בטהמ"צ לה- רס"ג פרשה י"ב (את הרמב"ם ולקמן בפנים לא הביא).

(8) ספה"צ שורש יא. וראה מ"ע יד.

(9) לב שמה שרי"ב.

(10) בביאור הרי"ף שם הביא ראי' דה"ה מקדש וכליו אין מעבבין זאי' וא"כ ע"כ שתי מצות הן (ושלא כמו שעלה על דעת קצת אחרונים ז"ל לומר לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דמעבבין זאי', וזה ודאי לא יתכן כלל), מזה שהקריבו במקדש שני כל ה'

ג. גם צ"ל: בתחלת פרשתנו כתב הרמב"ן \*\* (הטעם שהציווי על עשיית הארון והכפורת נאמר (כאן) קודם להציווי על שאר הכלים, כי) "עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת ה' שכינה שהוא הארון כמו שאמר \*\* ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת על כן הקדים הארון והכפורת בכאן כי הוא מוקדם במעלה.

ועפ"ז אי"מ: איך כתב הרמב"ן (בסהמ"צ) שעשיית הארון כו' "תמנה מצוה בפ"ע" ואינה נכללת במצות בנין המקדש \*\* — הלא לפי דעתו

בלבד — פנ"מ (ועד"ז הוא בקה"ע ר' תק"ח\*) (שם) הרי א' מכיון שבעבודת חוץ אי"צ לכל הכלים ומקריבין בהביהמ"ק על מזבח החיצון גם בלא כלים הללו, מדוע יחשבו כולם מחלק הבית (כקושיית הרמב"ן שבס"א). ב' הרמב"ם פסק (הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ב) מזבח שנקר שנקר מקריין הקסרת במקומו, ולא כתב שא"א או לעבוד כל שאר עבודות פנים \*\*.

(22) וראה גם מ"ש בפ' עקב י, ה.

(23) פרשתנו כה, כב.

(24) בנוגע לארון וכפורת לדעת הרמב"ם, נהג ב"דך מצותיך" (שבסוף סהמ"צ) ח"א (במצוה הי"ח לדעת הרמב"ן) **לחב**, שהרמב"ם לא מנה עשיית הארון וכו' מהטעם שהיא חלק ממצות בנין ביהמ"ק, וכ"כ בקנאת סופ' רים במ"ע לג שם. ובמנ"ח שם: "והארון אינו מעכב אף שהוא מדיני המצוה להרי"מ מ"מ יש הרבה דיני המצות שא"מ בדיעבד". ונשאר בצי"ע על הרמב"ם מדוע לא כתב פרטי עשיית הארון.

אבל במג"א כתב שמה שלא נמנה עשיית

וחכמים פליגי עלי' \*\* ? (ב) ועיקר: הרמב"ם פסק \*\* ש"מקריבין הקרבנות כולן אעפ"י שאין שם בית בנוי" \*\* , ומכיון שאין הבית בנוי הרי גם ה' כלים אינם (על מקומם במקדש) — ומוכח דלא ס"ל \*\* שהשלחן והמנורה כו' מעכבים את הקרבן \*\*.

איתא גם בתוספתא (מנחות פ"ו ה"ו) ד"ה: שלחן והמנורה והמזבחות מעכבין זא"ז.

אבל הרי מכללי הרמב"ם שפוסק כהירור שלמי נגד התוספתא, (ראה יד מלאכי כללי שני התלמודים ס"ג), אף ש"ל שבגוד"ד שאני כי בירושלמי שנוי במחלוקת.

(17) ראה צפ"נ מהדור"ת פא, א (הובא במפענח צפונות פ"ד ס"ב): "וכן במקדש קיי"ל כחכמים בירושלמי פ"ד דשקלים דכ' לים שבמקדש אין מעכבין זא"ז".

(18) פ"ו מהל' ביהמ"ח הס"ו.

(19) ראה מאירי (שקלים שם) דטעם ד"כלן אין מעכבין את הקרבנות שהרי מק' ריבין אעפ"י שאין בית".

(20) בחסדי דוד (לתוספתא) כתב, דמה שא"ל בתוספתא (שם) ד"השלחן והמנורה והמזבחות מעכבין זא"ז" מצי אתי' אפי' כר"י דס"ל (סוף עדיות) דמקריבין אעפ"י שאין בית, דזהו דוקא אם לתנהו אבל כי איתנהו מעכבין זא"ז. אבל א' במאירי (שב' הערה הקודמת) משמע שגם אם איתנהו אינן מעכבין מטעם שמקריבין אעפ"י שאין בית. ב' אם נימא דכי איתנהו מעכבין זא"ז מטעם שהם חלקי הבית, הרי צריכין לעכב בכל זמן — גם אם ליתנהו, ומהו שאינן מעכבין אם ליתנהו מוכח שאינן חלק מעצם הבית, אלא שאם איתנהו ישנו ד"ו פרטי שמעכבין. ראה כל"ה (ר"פ פקודי) שכ' שעד"ז הוא סברת הרמב"ן. וראה בסוף הערה הבאה.

(21) וגם אם נאמר (כבכל"ח פ' תרומה אות ג (וראה שם ר"פ פקודי). וראה צפ"נ למ"ע כ) שהרמב"ם ס"ל כהירור בשקלים שם, "כאן בעבודתם שבפנים כאן בעבודות שבחוץ" (בהיכל כגון קסרת שבכ"י ונרות המנורה ולחם הפנים על השלחן באותן הוא דפליגי (אמוראי שם) מה מעכב כו', ובעבודות שבחוץ על המזבח החיצון בהא הוא ד' קאמרי אין לך מעכב אלא הכיור והכן

(\*) אלא שלדעת הקה"ע ותק"ח לחז מ"ד גם הארון וכפורת מעכבין בעבודת פנים, ראה כל"ח שהובא בהערה ולקמן הערה 24. ואכ"מ. (\*\* ועד"ז צ"ע לפי הפענ"ח שם. הקושי' הא' משא"כ הקושי' הב' — י"ל דאדרבא זוהי מיסודי פ"י המחושש דהראגוצ'י (דלא ככל מפרשי הירוש') דלא מעכב בעבודת פנים (כקסרת) ובחוץ מעכב (כדמיס) — זבחים נט, א.)

לובש לבנים ומתעטף לבנים נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויום טוב היו עושים<sup>28</sup> שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן וכך היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן, וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים.

וכמה דיוקים בזה:

(א) אמרו תחלה „ברוך המקום כו' שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן“ ואח"כ „ברוך הוא שבחר באהרן ובניו“ — לכא' צריכין להאמר בסדר הפוך, כיון שהשבח (והפרט) „שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן“ שייך הוא לאחר „שבחר הקב"ה באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' כו'“.

(ב) בברכה השני' „שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת כו' בבית קדשי הקדשים“ — אינו מובן שה"ז העבודה דכה"ג ורק פעם אחת בשנה (ביוה"כ) — ובחירת אהרן ובניו לעמוד לשרת בכהונה ה"ו לכל עבודות הכהנים: בהמקדש כולו ובמשך כל השנה כולה. ולמה לא נכללו בהברכה גם עבודות כל השנה ועבודות כל הכהנים?

והנה בחדא"ג כתב „ואומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו כו' להיות כהן הדיוט, וברוך שבחר באהרן ובניו שהם נבחרים ביותר גם מתוך הכהנים להיות נכ"נסים לשרת בבית קדשי הקדשים ביום הכיפורים והיינו אהרן ובניו“.

ודנין את הכהונה ובודקין הכהנים ביוחסין ובמומין<sup>29</sup>.

(28) „פי' אותם שלא נמצא בהם פסול היו קוראים כאו"א לרעיו ומיודעיו ושמהים עמו והיו ג"כ מודים ומשבחים להשי" (תויו"ט בסיום המס'). וראה תפא"י וב' עזרת כהנים לסיום מס' מדות.

הארון הוא „עיקר החפץ“ בבנינו<sup>30</sup>?

ד. ויובן כ"ז בהקדים לבאר בסיום דמס' מדות (שמש' זו תוכנה „מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו“<sup>31</sup>): „לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גדול לה של ישראל יושבת ודנה את ה' כהונה“<sup>32</sup> וכהן. . . שלא נמצא בו פסול

הארון „כי המצוה אינה נוהגת לדורות לפי שלעולם לא נצטרך לעשות אחר כו'“. והקשה עליו בביאור הרי"פ שם. עיי"ש בארוכה שלדעתו מוכרת כהרמב"ן. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1346 הערה 26.

ולהעיר שבשרש יב כ' „ואין ראוי שימנה כל מה שנא' בו ועשית מצוה בפ"ע“. ובארון נא' (כה, י) „ועשו ארון גו'“ — אבל מובן שנקט ל' הרגיל, ואטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל (ע"ד מרז"ל — גיטין לג, א).

(25) כן הקשה גם בכל"ח (פ' תרומה בסוף האות), ובחמד"י (קונס' נר מצוה מ"ע כ). ובחמד"י שם תירץ ד"קודם חטא העגל ה"י עיקר המכון בבנין המשכן לצורך הש"ראת השכינה, והיינו לענין ארון וכפורת. אמנם אח"כ כשחטאו בעגל וה"י המשכן כפרה על חטא העגל והיינו ע"י הקרבנות שוב ה"י מצוה בפ"ע כו'“. אבל לכאורה אא"פ לפרש כן דהרי דעת הרמב"ן (ר"פ ויקהל) היא שציווי עשיית המשכן מהקב"ה למשה ה"י קודם חטא העגל, וציווי משה לבניי ה"י לאחר חטא העגל, וכתב ד"לאחר שנתרצה להם הקב"ה ונתן לו הלוות כו' חזרו לקדמותם כו' ובידוע שתה"י שכינתו בתוכן כענין שצוהו תחלה כמו שאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ולכן צוה אותם משה עתה ככל מה שנצטווה תחלה“.

ונוסף לזה, לפי פ"י החמד"י הרי מובן בפשטות מה שמשם הקדים בפ' ויקהל, את המשכן כו' ולא את הארון, כי בנתיים ה"י חטא העגל (לדעת הרמב"ן כנ"ל), ולא הו"ל להרמב"ן (בר"פ תרומה) לבאר טעם השנינו שמשם הקדים המשכן וכן עשה בצלאל „לפי שהוא הראוי לקדם במעשה“. (26) הרמב"ם בהקדמתו לפ"י המשניות. הובא ונתבאר בתויו"ט בפתיחתא למס' מדות. (27) ולשון הרמב"ם בפ"ו מהל' ביאת מקדש ה"א: „בי"ד הגדול ה"י יושבין

ה. והביאור בכ"ז:

ענינם (תכליתם) של המשכן ובית המקדש הם שני דברים כללים יי:

(א) בל' הרמב"ן הנ"ל "בית מקודש לשמו ושם כו' יצוה את בני כו' " (ו' (לכן גם) "עיקר החפץ" הוא כו' הארון שמשם דיבר, מנוחת והשראת השכינה שהיתה בהם, וכמו שמסיים (בהפסוק שממנו למד הרמב"ם המ"ע לבנות ביהב"ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וכמו שמצינו זה מפורש בנוגע לביהמ"ק "זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתי" <sup>31</sup>. "ועיקר מנוחת והשראת השכינה הוא בקדשי הקדשים" <sup>32</sup>.

(ב) העבודה שבהם (שבעיקרה ה"ה עבודת הקרבנות), והעלי' לרגל אליהם בשלש רגלים.

ובזה היא מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן: מי משני אלה הוא העיקר בציווי הקב"ה לבנות ביהמ"ק; ומי מחלוקתם זו נובעת פלוגתתם הנ"ל בנוגע להציווי על עשיית הכלים בבית המקדש.

לדעת הרמב"ם תכלית המכון בבנין המקדש הוא בשביל להקריב בו קרבנות, (שכולל כל עבודות <sup>33</sup> הכהנים שעיקרם עבודת הקרבנות). ומדייק הרמב"ם בלשונו (בספרו — שהוא ס' <sup>34</sup>

33) אחד מצד הגילוי דלמע' ואחד מצד העבודה דלמטה.

34) תהלים קלב, יד. הביאו הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח ה"ג. ראה זבחים קיט, א.

35) ראה הפסוקים שהביא הרמב"ן שם, וראה מו"נ (ח"ג פמ"ה): וצונו אנחנו ש' נבנה היכל לשמו יתעלה ונשים בו הארון שיש בו כו'.

36) וכלשונו במ"ע כ (הובא לעיל ב' תחלת השיחה) "שצונו לבנות ביהב"ח לעבודה כו'".

אולם לפי דעתו ג"כ תמוה [לבד זאת שעדיין יוקשה כנ"ל, למה שללו סתם כהנים לברך על בחירתם (ל' כללם בהברכה דכה"ג, או בברכה מיוחדת להם) יוקשה גם לאידך גיסא]: כשם שברכו "ברוך המקום כו' שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן", היינו בנוגע לכהן הדיוט, כמו"כ (ולכאורה עוד יותר) ה' צ"ל ברכה בתוכן זה בנוגע לאהרן ולכה"ג (בברכה אחת, או בפ"ע)?

יש מפרשים <sup>35</sup>, דמ"ש כאן "בבית קדשי הקדשים" הכוונה לבית המקדש בכללו — שהוא קודש לגבי שאר מקומות המקודשים <sup>36</sup> והל' כאן שייך וקשור למס' כלים פ"א <sup>37</sup>; "עשר קדושות הן א"י מקודשת מכל הארצות וכו' עיירות וכו'", דמכיון שביהמ"ק מקודש מכולם לכן הוא נקרא כאן קדשי הקדשים, הקודש שבקדשים.

אבל הפי' צע"ג, כי [נוסף לזה שבמס' כלים עצמה קחשיב כמה מע' לות בקדושת הביהמ"ק עצמו, ורק אחד מהם נקרא שם "קדש הקדשים", הרי' במס' מדות גופא הוזכר <sup>38</sup> "קדש הקדשים" לענין מדתו וכו' והכוונה לקדה"ק ממש, כי מידת ההיכל לחוד ומידת קדה"ק לחוד, וגם מפורש <sup>39</sup>: "בין הקודש לבין קדה"ק", ואיך יתכן לומר שהפירוש ד"קדשי הקדשים" יש' תנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מיני' ? אף שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר "בבית קדה"ק".

29) ביאורי הגר"א שם.

29\*) להעיר מזה"א כג, יג: בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים הוא ובניו — דכל הכהנים נקראים קד"ק.

30) מ"ו ואילך.

31) פ"ד, מ"ו ואילך.

32) שם, מ"ה.

ועפ"י מוכן בפשטות ש.המנורה והשלחן והמזבח וזולתם כולם (הם) מחלקי המקדש" (היינו שבציווי על עשיית כלי המקדש הרי הוא מצווה על חלקי המקדש). כי במה נעשה המקדש מוכן כ"י — הוא ע"י עשיית המנורה והשלחן והמזבח י"י (כי ב.הקרבנות

שאר הכלים כולם).

במניח (שם) כתב ד.בר"ם כאן אינו מבואר בל' הזה רק מ"ע לעשות בית כ"י ואח"י בה"י כתב דינים דעושים כלים כ"י אבל אי"ו דיני המצות של מ"ע ז"י.

אבל (נוסף לזה שמפורש כתב כן ה' רמב"ם בסהמ"צ מ"ע כ ושורש יב (הוכח) בתחילת השיחה) אלא שסה"מ לא ה' אן תח"י המניח, כמ"ש שם, הנה) מוכח הוא גם מספר היה, א) מזה שכתב שהמצוה היא לעשות בית לה' מוכן להיות מקרי"בם בו הקרבנות כ"י" ככפנים. ב) מהכי תמוה לכאורה — שהכנים דיני עשיית כלי המקדש (המזבחות השלחן המנורה כ"י) כהל' "בית הבחירה" ולא כהל' "כלי ה' מקדש". ג) בפ"א מהל' ביהמ"ד גזא לאח"י שמפרש בה"ה הרברים שהן עיקר בנין הבית מפרש בה"י"ו ועושים במקדש כ"י לים כ"י, לפני שמבאר בה"ח איך בונין ההיכל והעזרה כ"י.

(41) ועפ"י יובן גם לדעת הרמב"ם ש" אין מצות בנין המקדש "הכשר מצוה" וכ"י תוס' שבת קלא, א סו"ה ושיון.

ועפ"י יש לבאר מה שבמ"ע כ הוצרך להוסיף "הנה התבאר (מהספרי שהביא) ש" בנין ביהמ"ד מצוה בפ"ע". כי מכיון ש" כתב (שם) בתחלת דבריו) שהמצוה לבנות ביהמ"ד (היא) לעבודה בו יהי הקרבה כ"י, ה' אפ"ל שהוא רק כמו "הכשר מצוה" לעבודת הקרבנות שלאח"י: ולכן מוסיף שהיא "מצוה בפ"ע (לא הכשר)". ובהל' ביהמ"ד מוכן הוא מדיוק לשונו "לעשות בית לה' מוכן", ככפנים. וראה צפ"ע שנסמן בהערה 39.

(\*) ואין לומר שכונתו היא שבנין ביהמ"ד היא מצוה בפ"ע ממצות בנין המשכן וכ"י. ראה לעיל הערה 3.

פסקי הלכות י"י): "מצות עשה לעשות בית לה' מוכן י"י להיות מקריבים בו הקרבנות כ"י" — להדגיש שאין ה' ציווי מוגדר ומוגבל לבניית בית כ"א "לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" י"י. היינו שאם אין הבית מוכן "להיות מקריבים בו", לא נתקיימה המ"ע של "ועשו לי מקדש" י"י.

(37) משא"כ ספהמ"צ שאינו פסקי הל' כות. ועוד: ספר היד כתבו בלה"ק (ובת"ר ראי הוא), משא"כ סהמ"צ ש"י בערבית. (38) עי"ז הוא בשרש יב "שהיה לנו בית מוכן יבאו אליו כ"י". וכ"ה בסהמ"צ הוצאת העליר (ובהוצאת קאפאח: שיהא לנו בית שאליו פונים).

(39) להעיר מצפ"ע"נ (מהדו"ת ג. ב. פב, בד — הובא בכללי התוהמ"צ ח"א ע' צט) דהרמב"ם כתב דהמצוה היא לעשות ביהמ"ד, ולא נקט לבנות דהבנין של ה' מקדש הוא רק כדי שיהי' (הגמרא שיהי') כ"י, ולא שיבנה, ומחלק בין משכן למקדש, דבמשכן הוי המצוה הבנין. ולכן דחי הבנין שלו שבת \* עי"ש עוד גפ"מ אם נשים עבדים וקטנים כשרים לבנין. וראה גם צפ"ע"נ הל' ערכין בהשמטות גז, א. פ' ויקהל ע' קסח"ט.

(40) וראה בחינוך שם "וזאת המצוה (ועשו לי מקדש) כוללת עמה הכלים ה' צריכים בבית אל העבודה כגון המנורה וכל

(\*) כן נראה מצפ"ע"נ על התורה ויקהל ע' קסה וכן מוכח מהמשך בסהדו"ת שם (אף שבדפוס כתב "החינוך" — ואינו מוכן, שהרי גם החינוך דבהמק"ד דחי שבת. ואולי (גם) לקושיא זו רמז בציונו תיכף לסוף (ס. א.). ובכל אופן צ"ע, שהרי מפורש במכילתא ר"פ ויקהל (הובא בצפ"ע"נ סס) שאין מלאכת המשכן דוחה שבת ושם מדו"ר בר בעשיית המשכן. ואולי זוהי כחנתו בהציון למכילתא — משמע אחרת או שהדיוק להסיום במכילתא שמדייק כגון שנסל קרנו של מזבח כ"י — ולא שאטר כפסוטו מלאכות דעשיית המשכן. ואכ"מ.

בכללות כל העבודות שבביהמ"ק :  
הדלקת והטבת יי הנרות יי, עריכת  
לחם הפנים וכו' יי). ועו' הי' הציווי  
בתחילת עשיית המקדש. אבל לאחר  
שנעשה בית מוכן — אע"פ שנחרב,  
מקריבין (קרבנות) יי, אף שאין שם  
בית וכלים כו' יי, כי אין הכלים  
(והבית) מצ"ע מעכבין את הקרבנות.

(42) ראה ל' קה"ע שקלים שם בל'  
השני (הובא לעיל הערה 13) : להקריב  
עליהם קרבן לחם הפנים על השלחן וגרות  
במנורה כו'.

(43) שלדעת הרמב"ם (הל' תמידין ומו'  
ספין פ"ג ה"ב, סהמ"צ מ"ע כה) מצוה  
אחת היא והדלקת הנרות היא הטבתם.  
(44) להעיר מתוס' ד"ה בלילה, מנחות  
ק, סע"א. ד"ה וכל הקרב, תמורה יד, א.  
— דלפרש"י כל הקרב (בלילה) היא הטבת  
הנרות (שמן למנורה). וראה צפע"נ עה"ת  
פקודי לט, לו, דס"ל לרש"י (לגרסא זו)  
דהוה גדר קרבן.

(45) שבלי שלחן א"א לערוך לחם ובלי  
מנורה (עכ"פ שפורין — כל' מגלת תענית  
פ"ט, וש"ג) א"א להדליק כו' גם לאחר  
הקמתו. וכדמוכח גם מזה שרק במזבח ה'  
פנימי כתב הרמב"ם (הובא לעיל הערה 21)  
מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו. ולה'  
עיר כנוגע למנורה מרמב"ן ר"פ בהעלותך.  
(46) ואפ"ל שלאחר שנבנה כולו עם כל  
כלי ונתחנך, אף שאין חרב, אין הכלים  
מעכבין הקרבנות על המזבח כמ"ש המג"א  
(הובא בס"א) והמנ"ח (שם).

וראה צפע"נ עה"ת פקודי מ, ט : "דב'  
משכן כל הכלים מעכבין וכל הפרטים מעכ'  
בין משאכ' במקדש. וזה נעשה בגדר השל'  
מה למשכן, וכן הדין בכל דבר דלמנות  
לכתחילה צריך שיהיה ראוי לכל אבל אח"כ  
להעמידו די בדברים יחידים." וי"ל שכה'  
בהמקדש (כל חלקיו) עצמו.

(47) אבל מ"מ מזבח בעי (ראה מל"מ  
הל' ביהמ"ח פ"ד ה"ד. מג"א אר"ח סתק'  
ס"א סק"ב. תשובת הר"מ גאלאנטי (נעתקה  
בס' הלכות קטנות ח"ב סי'ד). שו"ת דברי  
אמת (להרי"י ב"ר דוד) קונס' יא סי'ד).  
ומוכרח הוא גם מזה שהרמב"ם (הל' ב'ר

אמנם לדעת הרמב"ן עיקר הכוונה  
והחפץ בהמשכן (ומקדש) להיות מקום  
מוקדש לשמו כו' משם ידבר כו',  
ועל פי זה הציווי ד"ועשו לי מקדש  
ושכנתי בתוכם" לא קאי אלא על  
הבית עצמו. לבנות משכן להשראת  
השכינה — אבל לא נכללו בזה ה'  
ציוויים על הכלים. כי עיקרם לענין  
"הקרבנות" (העבודה) שבמשכן יי. וה'  
טעם שלא נמנו הכלים במצות בפ"ע,  
הוצרך לבאר שזהו משום שהכלים הם  
רק תשמישי קדושה להעבודות הנע'  
שות בהם.

ולכן גם "עשיית הארון והכפורת  
לשום שם העדות תמנה מצוה בפ"ע",  
כי אין הארון "הכשר מצוה אחרת  
כמנורה והמזבחות והשלחן" יי, ויש  
עליו יי ציווי (שנמנה בפ"ע) מיוחד

הב"ח פ"ב ה"ד) הוסיף. (אחר שהעיד להן  
מקריבין) על המזבח הזה (כל הקרבנות  
אע"פ שאין שם בית). ש' שאינו בל' חז"ל  
עדות פ"ח מ"ו. זבחים סב, א. ואש"נ  
ובמנ"ח שם "בלא מזבח (החיצון) אינו  
קרוי בית המקדש כי עיקר המקדש להקריב  
קרבנות".

וראה זבחים (כו, סע"ב) : האי רצפה  
(מזבח החיצון בנין אבנים) האי כלי שרת  
(מזבח הפנימי). שם (ס, א) : דנים כלי  
מכלי ואין דנין כלי מבנין. וראה צפע"נ  
עה"ת תצוה ל, י. פקודי לט, לט.

(48) ולפ"ו צ"ל שמ"ש "אבל הם שתיים  
מצות ואינן מעכבות זו את זו ומקריבין  
בבית אע"פ שאין בו כלים אלו" כתב בעי'  
קר לשיטת הרמב"ם.

(49) הרמב"ן שם במ"ע לג. ולפ"ו לכ'  
אורה צ"ל שס"ל כהמ"ד (יומא נה, רע"א.  
נו, א. ירוש' שם פ"ה ה"ד) שהזאות של  
יוהכ"פ איצ"ל ליגע בכפורת כו', דאליכ'  
הוי הכשר מצוה (כמו הכלים). ראה צפע"נ  
עה"ת ריש פרשתנו. ויקהל ע' קסט.

(50) ולכאורה מוכח הוא גם מדברי ה'  
רמב"ן שם, שכתב "על כן הקדים הארון  
והכפורת בכאן כי הוא מוקדם במעלה",

והשירות תכליתן שתהי' מנחת ה' שכינה (שעיקרה) בבית קדש"ק יי.

אמנם לדעת הרמב"ם שעיקר המכוון של ביהמ"ק הוא שיהי' "בית מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין עליו ג"פ בשנה כו"ל, ועיקר עבודה זו של הקרבת הקרבנות ועלי' לרגל היתה נעשית במשך כל השנה כולה, ובהמקדש כולו, ולא בבית קדש"ק, הרי לא יתכן שאמרו ברכה שבה מודגש רק העבודה, "בבית קדשי ה' קדשים" (שהיא פ"א בשנה).

ז. אבל עדיין צלה"ב: לדעת ה' רמב"ם למה אינו מברך בנוסחא המתאימה לשיטתו, "ברוך שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת בביהמ"ק"?

ועד"ז צריך ביאור גם לדעת ה' רמב"ן: עם היות שמצד "עיקר החפץ" דביהמ"ק שפיר לומר "ברוך שבחר באהרן ובבניו לעמוד ולשרת כו"ל בבית קדש"ק", כנ"ל, אבל מ"מ הרי מצד מעלת רובה ככולה דעבודת אהרן ובניו (שאליהם מכוונת הברכה) מתאים יותר לומר "לעמוד ולשרת בביהמ"ק (ובפרט שזה כולל גם קדש"ק)".

ת. וגם זה יתבאר עפ"י שיטות הרמב"ם והרמב"ן הנ"ל, בנוגע לה' מקדש והכלים שבו.

והביאור: ענין הברכה והשבח יתכן רק כאשר הדבר שעליו מברכין ומשבחין הוא ענין מיוחד בפ"ע, אבל לא כאשר הוא פרט המוכרח מצד ענין אחר (כי באם צ"ל ברכה — מקומה בנוגע לסיבה ולא בנוגע ל' מסובב המוכרח).

(53) ראה רמב"ן, דרשת תורת ה' תמיד מה' (כתבי הרמב"ן ח"א ע' קסח). ובה' מובא בהע' 57.

ולא נכלל בכלל הציווי לעשות לו בית מקודש לשמו — כי הארון (וקדש"ק) הי' "עיקר החפץ" אבל גם בלאה"כ הי' בית מקודש כו'.

ו. והנה בכמה דפוסים (ובעיקר — כת"י) יי של מס' מדות אין בהם (בסיום המס') הברכה אחרונה "ברוך שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים", וסיומה של המשנה הוא בברכת "ברוך ה' מקום ברוך הוא שלא נמצא פסול ב' זרעו של אהרן", וכנראה כן היא גיר' סת הרמב"ם יי.

ועפ"י הנ"ל י"ל שג"ז תלוי בפלוגתא של הרמב"ם והרמב"ן הנ"ל:

מס' מדות ענינה כמ"ש הרמב"ם יי: "שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל עניניו, והתועלת שיש בהענין ההוא כי כשיבנה ב"ב יש לשמור ולעשות התבנית ההוא וכו'". ומובן שבסיום המס' מבואר מהי ה' תכלית בבנין ביהמ"ק:

לדעת הרמב"ן שהכוונה והחפץ ב' משכן הוא — מנחת השכינה, ועיקרו הוא בקדש"ק, הרי מובן שכל העבודות הנעשות בהמשכן ומקדש הוא לתכלית הזאת שתהי' מנחת השכינה בקדש"ק — לדידי' שפיר גרסינן בהמשנה ומסיימים בברכת "ברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים", כי כל הבנין

ואם כל חפץ במקדש כו' הוא הארון, אינו רק שהוא מוקדש במעלה אלא שזהו כל תכלית ענינו של המשכן וכו'.

(51) צוין כשינוי נוסחאות למשניות שם, ועד"ז הוא במאירי למדות.

(52) כי כפה"ז כתב הרמב"ם גם ה' משניות עצמו בידו ע"י פירושו, ראה ב' משניות הוצאת קאסאח וגירסא שלו.

(השלחן ו) הכהנים הנבחרים „לעמוד לשרת“<sup>55</sup>.

ט. אמנם בנוגע להעיקר והתכלית במשכן ומקדש — מקום מנוחת ה' שכינה בביהמ"ק, הרי לדעת הרמב"ן כשם שענין זה אינו תלוי בעשיית הכלים כנ"ל, כמו"כ אינו תלוי בבחי' רת אהרן ובניו להעבודה בכלים אלו, ובקיום הציווי ד'ועשו לי מקדש' יקויים מיד ה'ושכנתי בתוכם' גם בלי עבודת הכהנים. וגם אם נאמר שמאיוה טעם רצה הקב"ה שמנוחת והשראת השכינה תהי' רק ע"י עבודה בהמקדש, (ויש לקשר זה עם הביאור רים בתוכן ענין חינוך המקדש וכליו. ואכ"מ). הרי ד'י' (החינוך ו) העבודה הראשונה כשהוקם המקדש. וכמו ש' מצינו בהמשכן לאחר הקמתו מיד „וכבוד ה' מלא את המשכן“<sup>56</sup> (את"ל שזה ה' גם קודם העבודה). ועד"ו כאשר נגמרה הקמתו ובאחד בחודש הקריב הקטרת והקרבת כו', שנאמר „וירא כבוד ה' אל כל העם“<sup>57</sup> — ומכיון שכבר שרתה השכינה תיכף בתחילת הקמתו (והעבודה אז) שוב אינה זוה משם גם לולא עבודת ה' כהנים (שלאח"כ).

ועפ"י עבודת אהרן ובניו בביהמ"ק היא פרט בהמ"ע של הקרבת הקרבנות (ושאר העבודות) בביהמ"ק, אבל אינה שייכת לעיקר המכוון במקדש, השראת השכינה בקדשי הקדשים.

ובנדו"ד: לדעת הרמב"ם שהמ"ע ד'ועשו לי מקדש' ענינה „לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וכו'“, הרי כשם שעשיית הכלים לא תמנה מצוה בפ"ע, משום שהכלים הם חלק דכללות המ"ע של בנין בית „מוכן“ — עד"ו אין מקום לברכה מיוחדת על בחירת הכהנים לביהמ"ק, מכיון שבחירתם להעבודה היא חלק עשיית המקדש, שהציווי „לעשות בית לה' מוכן להיות מקריב בים הקרבנות כו'“ ה"ה מכריח ג"כ בחירתם של כהנים המוכנים להקריב קרבנות אלו כו'.

ועד"ו גם לדעת הרמב"ן: אעפ"י שאין הכלים חלק מן הבית, מ"מ עשיית הכלים שלחן מנורה ומזבח אינה נחשבת מצוה בפ"ע, משום ש' אינה אלא „הכשר העבודה“ והכנה לעיקר המצוה (שנצטוונו לשום לחם לפני ה' תמיד ציוה אותנו בהכשר העבודה הזאת — שהיא לשום אותו בשלחן מתואר כן כו'") — עד"ו ג"כ בעבודת הכהנים בכלים הללו שאין להגדירה כענין בפ"ע ולאמר שבח מיוחד על בחירתם לעבודה (ברוך שבוחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת בביהמ"ק), כי בחירה זו מוכרחת מצד הציווי להקריב קרבנות ולשום לחם לפני ה' וכו', שא"א לקיימם בלי

54) להעיר מסהמ"צ להרמב"ם שבמ"ע לב מנה רק „היא שצונו לכבד ורע אהרן ולפארם כו'“, ובמ"ע לו „היא שצונו ש' יהיו כהנים עובדים למשמרות“, אבל לא כתב כמ"ע עצם הענין שצונו שהכהנים יעבדו בביהמ"ק כו'. כמו בלויים — מ"ע כב רפ"ג מהל' כלי המקדש (אבל ראה לשונו ברפ"ד שם. וראה מ"ע כדל': הוא שצוה הכהנים כו').

55) להעיר ממנוחות (כ, רע"א): כשם שא"א לקרבנות בלא כהונה כו'.

56) פקודי מ, לו.

57) שמיני ט, כב. ועד"ו ה' בביהמ"ק. ראה רמב"ן ורש"י „תורת ה' תמימה“ (כתב כי הרמב"ן ע' קסג) „ולא שרתה שכינה במשכן אלא ע"י הקרבנות . . ובבית המקדש נמי ע"י קרבן נבחר כו'“.

„לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדה"ק".  
מנוחת השכינה בהמקדש — שהיא  
„בבית קדה"ק".

בסגנון אחר קצת: „בבית קדה"ק"  
שייך רק ללפניו „הוי" ולא לתיבת  
„לשרת".

יא. אמנם עפ"ז יש להקשות: כל  
הנ"ל יתכן בכל ימות השנה, שעבודת  
הכהנים היא בכל המקדש כולו. אמנם  
ביוה"כ שנצטוו לעבוד בקדה"ק ב'  
הזאת הדם, והקטרת הקטרת וכו', איך  
מתאים אז לומר ע"ז ברכה מיוחדת  
„לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי  
הקדשים". הרי מוכרח זה מצד הציווי  
להזות הדם והקטרת הקטרת בקדה"ק.

והתירוץ פשוט: זה שהיו עושים  
יו"ט כשלא נמצא פסול בורעו של  
אהרן הוא כאשר היו הסנהדרין „יוש-  
בים בלשכת הגזית ששם היו דנים את  
הכהונה", ובלשכת הגזית היו הסנהדרין  
יושבים רק בימות החול אבל בשבת  
ויו"ט יורדים ויושבים ב„חיל"ם.

ועפ"ז נמצא ששבח וברכה זו  
נאמרו רק בימות החול ולא בשבת  
ויו"ט (ולא ביוה"כ) — שאז מתאים  
לתוכן השבח, שעבודת אהרן ובניו  
בהמקדש כולו פועלת במנוחת השכינה  
בקדה"ק, כנ"ל, שיתכן רק כשהעבודה  
נעשית דוקא בהמקדש כולו ולא כאשר  
העבודה מוכרחת להיות בקדה"ק —  
ביוה"כ.

יב. ובוזה הוראה נפלאה בעבודת  
התורה ומצות בזמן הזה:

אמרו רז"ל יי „תפילות כנגד תמידין

ולכן מוסיפים ואומרים „ברוך שבחר  
באהרן ובבניו כו' לעמוד לשרת בבית  
קדה"ק" — שבח מיוחד על עבודתם  
שאמנם שייכת ופועלת להיות השראת  
השכינה בביהמ"ק (קדה"ק), כי עצם  
בחירתם לעבודה מוכרחת כיון שצ"ל  
„ריח ניחוח לה" יי — אבל מכיון  
שיש בעבודתם גם ענין ומעלה מיר-  
ודים, לפעול מנוחת והשראת השכינה,  
ע"כ אומרים ע"ז ברכה מיוחדת שבה  
מודגש העילוי הנוסף שבעבודת ה'  
כהנים, עיקר החפץ שבמקדש —  
מנוחת השכינה שהיא — בקדה"ק.

יוד. ועפ"ז מובן מה שמתחלה היו  
אומרים ברוך המקום שלא נמצא פסול  
בזרעו של אהרן, ולאח"ז „ברוך שבחר  
באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה'  
בבית קדה"ק":

זה שאומרים „ברוך שבחר באהרן  
ובבניו" אין הכוונה לשבחיו ית' על  
עצם הבחירה באהרן ובניו לעבוד  
עבודה בביהמ"ק (שאו הי' צריך  
להקדים יי ברכה זו לפני הברכה „שלא  
נמצא פסול בזרעו של אהרן", וכנ"ל),  
כ"א השבח הוא ע"ז שהיא „בבית  
קדה"ק" — על שפועלים בעבודתם  
מנוחת השכינה בקדה"ק — וזה אינו  
מוכרח מצד עצם בחירת אהרן ובניו  
לעבוד בביהמ"ק, ולכן מתחלה מברכין  
ואומרים „ברוך המקום שלא נמצא  
פסול בזרעו של אהרן", שהיא ברכה  
ושבח עבור יכלתם לעבוד ביום זה  
בביהמ"ק (כולו) ואח"כ משבחין על  
הפעולה הנוספת והנפלאה הנעשית ע"י  
עבודתם (בכל יום — גם) ביום זה.

(58) ענינו בארוכה ראה רמב"ן ויקרא

א, ט.

(59) וגם לא הי' מתאים כ"כ — כדלעיל

בסנים ס"ח.

(60) סנה' פח, ב. וראה רמב"ם רפ"ג

מהל' סנהדרין.

(61) ברכות כו, ב.

אהרן ובניו הנעשית בעזרה וכו' שהיא ממשכת השראתה של השכינה בקדוה"ק.

שמוה מובן גודל האחריות בעבודת כאו"א בתומ"צ. שאם חסר בעבודתו, הנה לא רק שעי"ז נחסר בה"שכנתי בתוכם" שלו. כ"א שנוגע להמשכת השכינה לכל ישראל כולו ולהעולם כולו.

ולאידיך מובן מעלה הנפלאה שב- עבודתו בתורה ותפלה של כאו"א מ- ישראל ופעולתו עי"ז בכל העולם כולו.

עד שעי"ז מקרבים וממהירים הזמן שיוכלו להקריב קרבנות "כמצות רצונך" יי בביהמ"ק השלישי, שירד ויתגלה יי במהרה בימינו, בקרוב ממש.

(משיחת יו"ד שבט, טו בשבט, תשל"ב)

תקנום", ויתירה מזו הוא בלימוד ה- תורה "ונשלמה פרים שפתינו" — שכל העוסק בתורת עולה כאילו הק- ריב עולה יי — בכל מקום (וזמן), הרי (כמו הכהנים בעבודתם בזמן שביהמ"ק קיים) נוסף עי"ז [שפועל ריח ניחוח לה], העלאה מלמטלמ"ע, ועוד יותר] שפועל גם בהמשכת והשראת השכינה למטה"י, שיהי לו ית' דירה בתחתונים יי. הנה המשכה והשראה זו היא לא רק בהאדם עצמו וכמרו"ל יי עה"פ "ושכנתי ב- תוכם — בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל" (ובסביבתו), אלא שפועל וממשיך השראת השכינה במקום קדוה"ק, ששם היא בחי' קדוה"ק של כל העולם יי — דוגמת עבודת

(62) מנחות בסיומה. שו"ע אדמוה"ז ס"א ס"א, ובמהדו"ת שם ס"ט.

(63) ראה כוזרי מ"ב פכ"ו. לקו"ת פני חס עו, א. סידור לג, א ואילך. אוה"ת בראשית קפח, א ואילך. פנחס ע' א'עב ואילך ובהנסמן שם. ד"ה באתי לגני תש"י. לקמן שיתח ב' לפ' ויקרא בסופו.

(64) ראה תניא פל"ז.

(65) ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתח- לתו. ונסמנו כו"כ מקומות לעיל ע' 109 הערה 10.

(66) ראה תניא פנ"ג. סידור צו, ג ואילך.

(67) ראה המשך וככה פ"י ואילך.

(68) ראה בהנסמן לקמן ע' 185 הערה 39. ושם (בפנים) דהרמב"ם הנ"ל (בתכלית בנין המקדש) אויל בזה לשיטתו. וראה שם הערה 42.

## תצוה

(ב) לקמן בפ' תשא' נאמר "לבונה זכה", ולא פרש"י "זכה" ממה?

(ג) רש"י מביא רא"י לביאורו "כמו ששנינו וכו'"; ולכאורה הביאור "בלי שמרים" אינו זקוק לרא"י כלל, כנ"ל \*.

(ד) אין דרכו של רש"י להביא ראיות לפירושו בפשט"מ מדינים שבחלק ההלכה שבתורה (וע"ד פרש"י בדי' בור שלאח"כ): "כתיב — הויתם הי' כותש . . . והשמן השני פסול למנו' רה וכשר למנחות שנאמר כתיב

דשמרים — מכיון שבאים מהוית עצמו, אינם תערוכות דבר "ור", ולכן ה' אפשר לטעות ד"ן" הנאמר בשמן אינו שולל שמרים. אבל עפ"י קשה לאירך גיסא: מהו יסודו של רש"י בפשט"מ שהשמן צ"ל "בלי שמרים"?

(4) ל, לה.

(5) בדבק טוב ושפ"ח כתבו דהרא"י היא שאל תתמה הא"ך אפשר להיות שמן בלי שמרים — אבל אינו מובן כלל דהרי רואים שיש שמן בלי שמרים.

ומה שהביא בשפ"ח רא"י דאין שמן בלי שמרים ממתי' דב"מ (מ, א) "המוכר שמן מזוקק כו' מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה" — אינו, כי המדובר שם הוא ע"ד הנקרא בלשון בנ"א "שמן מזוקק" (אע"פ שיש בו שמרים)\*.

ואדרבה: מזה שהתנא (ע"פ פשוט) לא רק קובע השיעור אלא גם מחדש שהלוקח מקבל עליו שמרים מוכח דשייך שיה' שמן בלי שמרים — דאל"כ פשיטא דמקבל עליו שמרים.

(\*) ואין לומר דרש"י בא לשלול הפ"י ד"ן" דקרא הוא "שמן מזוקק" דלשון בנ"א (שהוא עם שמרים) — כי (נוסף שדוחק לפרש ד"ן" שבקרא הוא עם שמרים מפני שכן הוא פי' לשון מזוקק דבנ"א, הרי) עפ"י קשה לאירך גיסא: איכ' מנ"ל בפשט"מ שהשמן צ"ל בלי שמרים?

א. בתחלת פירשתנו מעתיק רש"י את התיבות "ואתה תצוה. וך" ומפרש: "בלי שמרים כמו ששנינו במנחות \* מגרגרו \* בראש הוית וכו'". וצלה"ב:

(א) מזה שרש"י אינו מפרש תיבת "וך" שבפסוק (שפירושו "נקי": וכו' יו"ב) כ"א רק מבאר הענין "בלי שמרים" — מוכח דפירוש "וך" ידוע הוא וא"צ להביאו, אלא שצריך ביאור: וך ונקי ממה? ומבאר ששולל שמרים. ואינו מובן: מאי קמ"ל? הרי מובן מעצמו דנקי היינו מתערוכות כל דבר זר (כולל "שמרים")? \*

(1) פו, א.

(1\*) כניסתנו במשנה אף שמסקנתה גמרא מגלגלו תנן (ובקושי' הרא"ם כאן) וכ"כ גם הרמב"ם בה"ל איסורי מזבח פי"ו ה"ח (וראה לח"מ שם).

(2) ראה מנחות (שם, ב): אין וך אלא נקי. וראה רא"ם כאן.

(3) ואין לומר דרש"י בא לשלול שלא תאמר דגם כשיש בו שמרים אפשר לקרותו "שמן וך" כיון שהשמרים הם בפ"ע למטה, שאינם מתערבים עם השמן — שהרי מכיון ד"שמן אינו מתערב" (שמו"ר ריש פרשתנו) עם שום משקה, כגראה במוחש, ובכ"ז מוסיף "וך" — מובן מעצמו \* וכן הנאמר בשמן הוא נקיות (ולא רק העדר תערובות) מדברים זרים.

לכא"י אפ"ל (וראה בצידה לדרך כאן)

(\*) ועד"ז קשה על מ"ש בלבוס האורה שם (לאידך) דרש"י בא לשלול "שאינ' פירוש וך דהכא צלול כוץ הנאמר גבי מים" — שהרי מכיון שאין דרך השמן להיות צלול כמו מים שהרי הוא עב" (כמ"ש בלבוס שם), היינו שא"א להיות שמן צלול, פשוט וך הנאמר בשמן פי' רושו בלי תערובת דבר זר — "בלי שמ" ריט", ואי' רש"י לפרש.